

Damast, bijna voor eeuwig

Sanny de Zoete heeft een grote liefde voor damast. Eerst verzamelde zij antiek damast, daarna wijdde zij er haar studie kunstgeschiedenis aan. Nu heeft zij een winkel met damasten tafellakens.

Margot C. Berends

De Zoete runt een bedrijf aan huis, waar klanten op afspraak kunnen langskomen. Zij gaat ook zelf op pad: als kerken nieuw Avondmaalslinnen of een altaarkleed nodig hebben, komt ze persoonlijk op bezoek. Zij bekijkt ter plekke waar het nieuwe damast moet komen te liggen en gaat in gesprek met de gemeenteleden of parochianen. Haar boeken met patronen en dessins gaan mee.

Sanny de Zoete legt in de kerk zelf uit wat er allemaal mogelijk is. Hoe groot moet het stuk zijn dat over de rand afhangt? Wil de kerk een afbeelding, een tekst, een motief of een jaartal laten inweven? Het bestellen van nieuwe lakens is een proces, waarin zij graag meedenkt. “Het is wel eens voorgekomen dat een kerk mij uitnodigde om mee te doen met het Avondmaal, toen het nieuwe kleed voor het eerst in gebruik werd genomen. Heel bijzonder.”

Vodderig

De Zoete breekt een lans voor het mooi dekken van tafels. “Wanneer je thuis de eettafel dekt met een tafellaken, en liefst ook met een molton onderkleed, dan geeft dat meer rust en gezelligheid. Het geluid wordt gedempt, je bent geneigd langer aan tafel te zitten, de gesprekken worden intenser.”

Zij betreurt de ontwikkeling dat mensen vaker borden op de kale tafel zetten, of placemats en zeiltjes gebruiken. Ook in de kerken ziet ze een verschraling in de ‘tafelcultuur’.

“Steeds meer protestantse kerken vieren het Avondmaal lopend. Met het minder worden van het zittend vieren, verdween ook een zekere rust, een bepaald soort aandacht. Maar los van zitten of lopen, is er een eeuwenoude traditie waarin de Avondmaalstafel gedekt was met mooi damast. Dat gebeurt allang niet meer overal. Ik kom soms in prachtige kerken met een bijzondere inrichting, maar met raar, vodderig tafellinnen.”

Ook bij altaarkleden in katholieke kerken komt het voor dat ze gemaakt zijn van een eenvoudig stofje van de Hema. De Zoete heeft zelfs eens gordijnstof zien liggen. “Antoine Bodar heeft ooit gezegd: ‘Vroeger was alleen het mooiste goed genoeg voor God.’ Ik denk daar achteraan: en nu moet God het maar doen met een Hemaatje.”

Ierland

Damast is geen materiaal, het is een speciale manier van weven. Het is er in katoen of in linnen. Linnen is het sterkst en het glanst mooi. Damasten tafellakens kun je nog wel kopen, maar alleen in standaardmaten en met een

“

“Ik kom soms in prachtige kerken met raar, vodderig tafellinnen.”

“

*“Ik kan vlekken
wegzingen. Bizar hè?
Maar het werkt echt!”*

beperkt aantal dessins.

De Zoete verwierf de rechten om de dessins van sierkunstenaar Chris Lebeau (1878-1945) opnieuw in productie te nemen en laat kunstenaars van nu nieuwe dessins ontwerpen. In Ierland ontdekte zij een weverij, die het linnen voor haar op de gewenste maat kan maken.

Zij levert de patronen, in samenspraak met de klant. Dat doet ze voor particulieren (mooie oude art déco-dessins, ingeweven familiewapens, initialen) en voor kerken.

“Ik zie bij de kerken de laatste tijd toch ook een kentering: men wil weer meer in stijl vieren. Dan kan het opeens opvallen dat het prachtige Avondsmaalszilver wel erg detoneert met het tafellaken. Er hoeft soms maar één persoon zich te ergeren aan een

laken vol kreukels, vlekken of slijtage, of aan een eenvoudig kleed dat niet mooi ligt. Dan gaat het balletje rollen. Er wordt een bazaar georganiseerd, er meldt zich een goede gever of de vrouwenvereniging verzamelt een bedrag. Als je één keer iets goed koopt, heb je gelijk het probleem opgelost. Ik ben eens gebeld door een kerk die een eenvoudige stof had gebruikt voor een grote tafel in een U-vorm. Het lag niet mooi en na twee keer wassen zag het er niet uit. Het damasten laken dat ze nu hebben, ligt er voor de komende generaties, bijna voor eeuwig. Linnen damast is zó sterk, dat kun je honderden keren wassen voordat het versleten raakt. Het blijft mooi. Bovendien: je staat in een traditie van eeuwen, waarin damast op de tafels en op de altaren lag.”

Leonardo

De oude lakens hebben vaak in het midden een ingeweven afbeelding van het Laatste Avondmaal van Leonardo Da Vinci, en/of een tekst (Doe dit tot Mijn gedachtenis), plus een rand van wijnranken en korenaren.

De Zoete heeft een nieuwe tekening laten maken van de afbeelding van Da Vinci. Die kan nu voor iedere kerk op maat ingeweven worden.

De naam van de kerk, een datering, de naam van de schenker, van alles kan daar nog bij. Voor wie iets meer eenvoudigs wil, heeft De Zoete ook een standaarddessin, dat gemakkelijk per meter besteld kan worden. Of een loper: "Die met het ingeweven Avondmaal kost maar 169 euro."

Tevens verkoopt ze mangels en molton onderlakens per meter.

Wegzingen

Kerken met een goed kleed vol vlekken, kunnen ook bij De Zoete terecht. Door twee theorieën, over de stem en over water, te combineren, ontdekte zij dat ze vlekken kan 'wegzingen'.

"Lakens die door anderen waren opgegeven, vol hopeloze vlekken, heb ik schoon kunnen zingen. Ik leg ze drie dagen in bad, met gewoon water. Af en toe ga ik ernaast zitten zingen. Na drie dagen doe ik ze in de wasmachine, en vervolgens gaan de vlekken eruit. Door te zingen voeg je trillingen aan het water toe. De vlekken hebben een ander soort trilling dan het materiaal. Blijkbaar krijg je ze losgetrild. Het is een ontdekking waarmee ik nu aan het experimenteren ben. Bizar hè? Maar het werkt echt!"

Lichtval

De Zoete ziet in damast ook een spirituele dimensie. Ze toont een tafellaken met ingeweven Laatste Avondmaal.

"Achtergrond en afbeelding zijn van exact dezelfde witte draden gemaakt.

Door de manier van weven is de afbeelding erin gekomen. Als het licht niet goed valt, zie je gewoon een witte lap. Pas als het door het licht aangeraakt wordt, komt zo'n voorstelling tot leven. Kijk, nu zie je dat Jezus een blank gezicht heeft en zwart haar. Maar laat je het licht anders vallen, dan is het andersom. Dit is wat damast doet. Er is niet slechts één waarheid, het is maar van welke richting je kijkt. Als we dit tussen ons innemen is alles wat ik als zwart zie, voor jou wit, en als we van positie wisselen is het andersom.

Tegengestelde verbindingen tussen de draden maken dat je een damasten weefsel krijgt. Er zijn tegengestelde richtingen nodig om iets nieuws te krijgen. Tegenstellingen zijn dus niet belangrijk meer. Als je aan een Avondmaalstafel zit en je ziet dat, geeft dat een extra dimensie."

Sanny de Zoete,

Antiek & Design Linnengoed

Paardenmarkt 36

2611 PC Delft

The Netherlands

(0)15 213 55 20

www.sannydezoete.nl

info@sannydezoete.nl

Avondmaalslinnen: tips

1

Leg een molton (van natuurrubber en katoen) neer. Dat dempt het geluid, het laken schuift niet, blijft heel op de hoeken en het komt mooier uit.

2

Daar bovenop het tafellaken. Maak het enigszins vochtig. Strijk het op de tafel: sla een voor een de randen naar binnen, strijk die eerst, daarna hetzelfde met de hoeken. Strijk als laatste het liggende gedeelte. Strijkijzer op 'linnen'. Omdat de molton van natuurlijk materiaal is gemaakt, kun je gewoon op tafel strijken.

3

Vlekken? Leg het laken zo snel mogelijk in water. Was het heet, op 65 of 95 graden, met een zuurstofbleekmiddel. Maar centrifugeer het laag, op 400, 600 of 700 toeren. Dat scheelt kreukels.

4

Vouw het laken zigzag op, anders wordt zo'n groot formaat onhandelbaar.